

Anularea actelor frauduloase ale debitorului insolvent

Antonia LAZĂR*

Student

Facultatea de Drept

Universitatea de Vest din Timișoara

Abstract

The invalidation of fraudulent agreements concluded within the suspect era is a topic of interest to the creditors of the insolvent debtor who find themselves in the situation of not being able to meet their claims. Moreover, this topic is of interest to the judiciary administrator who finds himself in the position of trying to redress the debtor, but because of the acts of the debtor is forced to request cancellation, invalidation of such documents in order to achieve the debtor's asset reunification, both for its eventual reorganization, but rather to cover the liabilities and the claims of the debtor.

This paper aims to show of the likely situations where a debtor agreements may be regarded as falling under two of the juridical acts referred to at art. 80 of Law no. 85/2006, namely gratuitous acts (art. 80 par. 1 lit. A) and unbalanced acts (art. 80 par. 1 lit. B), which are the most common in legal practice. Also, in order to determine the requirements under which these acts may be invalidated, we will be discuss two of the many requirements, namely interest and time in which the action may be brought.

Keywords: *fraudulent agreements, insolvent debtor, gratuitous acts, invalidation of agreements*

Rezumat

Anularea actelor frauduloase încheiate în perioada suspectă reprezintă un subiect de interes pentru creditorii debitorului insolvent care se văd puși în situația de a nu-și mai putea satisface creanțele. Totodată, acest subiect reprezintă interes și pentru administratorul judiciar care se vede pus în situația de a încerca redresarea debitorului, dar care din cauza faptelor debitorului e nevoit să ceară anularea acestor acte în vederea reîntregirii activului debitorului, atât pentru o eventuală reorganizare a acestuia, cât mai ales pentru acoperirea pasivului și satisfacerea creanțelor debitorului.

Prezenta lucrare își propune tratarea și indicarea în linii mari a situațiilor în care actele unui debitor pot fi calificate ca intrând sub incidența a două dintre

---

* lazar0antonia@yahoo.com

actele prevăzute de art. 80 din Legea nr. 85/2006, și anume actele cu titlu gratuit [art. 80 alin. (1) lit. a)] și actele dezechilibrate [art. 80 alin. (1) lit. b)], acestea fiind cel mai des întâlnite în practica judiciară. De asemenea, pentru determinarea condițiilor în care aceste acte pot fi anulate, vor fi tratate două dintre multiplele condiții, și anume interesul și termenul în care acțiunea poate fi introdusă.

Cuvinte-cheie: *acte frauduloase, debitor insolvent, acte cu titlu gratuit, anulare acte*

I. Acte supuse anulării

1. Acte cu titlu gratuit

Art. 80 din Legea nr. 85/2006 prevede în mod expres, spre deosebire de art. 79 actele care pot fi anulate de către administratorul judiciar, respectiv de lichidator. Prima situație prevăzută de art. 80 se referă la actele cu titlu gratuit efectuate în cei 3 ani anteriori deschiderii procedurii. Această prevedere legală este firească deoarece actele încheiate în acest mod prejudiciază în mod evident interesele creditorilor. Este de neconceput ca debitorul să realizeze acte cu titlu gratuit atâta timp cât nu și-a plătit datoriile.

Sub incidența acestei prevederi intră nu numai donațiile, ci orice acte cu titlu gratuit precum remiterile de datorie, renunțări la un drept, cesiuni cu titlu gratuit a unor acțiuni deținute de debitoare la o altă societate comercială¹ etc. Sunt considerate² ca fiind acte cu titlu gratuit atât actele dezinteresate, cât și liberalitățile. Actele dezinteresate sunt considerate însă ca fiind acelea prin care dispunătorul procură un beneficiu cuiva fără să își micșoreze patrimoniul, pe când liberalitățile sunt acele acte prin care cel care dispune își micșorează patrimoniul în folosul celui gratificat³. Se poate observa astfel distincția dintre cele două tipuri de acte, și anume că în cazul liberalităților se realizează o sărăcire a dispunătorului și o îmbogățire a gratificatului, pe când în cazul actelor dezinteresate acest lucru nu se întâmplă, patrimoniul dispunătorului nu este afectat în nicio măsură. Având în vedere această distincție consider corecte

---

¹ C. Ap. Iași, S. com., dec. nr. 247 din 12 februarie 2007, în Uniunea Națională a Practicienilor în insolvență din România, *Procedura insolvenței, culegere de practică judiciară 2006-2009*, vol. II, *Administrarea procedurii insolvenței, reorganizarea și falimentul*, Ed. C.H. Beck, București, 2011, p. 313-315.

² I. Adam, C.N. Savu, *Legea procedurii insolvenței, comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2006., p. 499; G. Boroș, C.A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 110.

³ *Idem*.

opiniile potrivit cărora actele dezinteresate nu cad sub incidența acestei prevederi⁴. Acest lucru este firesc datorită faptului că actele nemicșorând patrimoniul debitorului nu se pot considera că ar afecta interesele creditorilor. Având acestea în vedere trebuie menționat și faptul că în situația în care se încheie o donație cu sarcină, aceasta va fi considerată ca fiind făcută în fraudă creditorilor dacă valoarea sarcinii nu va fi egală cu valoarea bunului donat.

O altă problemă s-ar putea pune atunci când contractul este afectat de o condiție rezolutorie sau suspensivă. În cazul în care donația ar fi afectată de o condiție rezolutorie, iar aceasta s-ar împlini înainte de deschiderea procedurii insolvenței, actul respectiv nu va mai putea fi atacat de către administratorul judiciar deoarece efectele acestei condiții se vor produce retroactiv, considerându-se că actul nu a fost încheiat niciodată. Se va putea considera totuși donația ca fiind frauduloasă dacă este sub formă de prestații succesive gratuite, având în vedere prevederile art. 1.407 C. civ. care dispun că împlinirea condiției rezolutorii „în cazul contractelor cu executare continuă sau succesivă [...] nu va avea niciun efect asupra prestațiilor deja executate”. Dacă condiția rezolutorie se va împlini după deschiderea procedurii, dar înainte de intentarea acțiunii în anulare de către administratorul judiciar, consider că soluția va fi aceeași. Ce se va întâmpla însă în cazul în care condiția se va împlini după introducerea acțiunii? În această situație consider că acțiunea va fi privită ca fiind lipsită de obiect având în vedere faptul că ceea ce s-a urmărit prin această acțiune s-a realizat ca urmare a împlinirii condiției rezolutorii. În cazul în care donația ar fi afectată de o condiție suspensivă, în cazul împlinirii acesteia, va produce efecte retroactive în sensul că se va considera că actul a fost de la bun început pur și simplu. În acest caz nu se va mai pune problema diferențierii producerii efectului în funcție de momentul intentării acțiunii. Pentru a putea fi anulat este necesar ca acesta să fi fost încheiat în perioada suspectă.

Pentru ca un act să cadă sub incidența prevederilor art. 80 alin. (1) lit. a) este necesar să fi fost încheiat în perioada suspectă, Legea nr. 85/2006 stabilind în acest caz ca fiind de 3 ani. În principiu, actul se încheie în momentul realizării acordului de voință, fapt care nu suscită prea multe probleme dacă este încheiat între prezenți. Noul Cod civil stabilește anumite reguli particulare în ceea ce privește realizarea acordului de voință între absenți⁵. Donația fiind de asemenea considerată ca fiind un contract se încheie în momentul în care oferta dispunătorului a fost acceptată de către gratificat, indiferent de momentul

---

⁴ I. Adam, C.N. Savu, *op. cit.*, p. 499; N. Țăndăreanu, *Insolvența în reglementarea Legii nr. 85/2006*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 238.

⁵ Art. 1.182 – „Contractul se încheie prin negocierea lui de către părți sau prin acceptarea fără rezerve a unei oferte de a contracta”, art. 1.186 – „Contractul se încheie în momentul și în locul în care acceptarea ajunge la ofertant, chiar dacă acesta nu ia cunoștință de ea din motive care nu îi sunt imputabile”.

remiterii bunului sau realizării prestației care face obiectul contractului. Prin urmare, este necesar ca acest moment să se situeze în intervalul de timp prevăzut de lege, adică în cei 3 ani anteriori deschiderii procedurii insolvenței.

O altă problemă poate privi situația în care debitorul a realizat liberalități pe cale testamentară. În doctrină s-a considerat că în situația moștenitorilor universali și cu titlu universal actul nu va putea fi atacat deoarece moștenitorii vor putea culege averea doar după achitarea datoriilor⁶. În cazul moștenitorilor cu titlu particular, interpretând *per a contrario* dispozițiile art. 1.155 C. civ. potrivit cărora „moștenitorii universali și cu titlu universal contribuie la plata datoriilor și sarcinilor moștenirii [...]”, rezultă că aceștia nu suportă pasivul moștenirii. În această situație s-a considerat că legatul cu titlu particular va putea fi anulat⁷. Totuși, trebuie avute în vedere dispozițiile art. 1.067 C. civ. potrivit cu care creditorii moștenirii au dreptul de a fi plătiți cu prioritate față de legatari, iar în cazul în care se va executa un legat fără a se cunoaște anumite datorii ale moștenirii, creditorul sau orice persoană interesată va putea solicita restituirea de la legatarul plătit. Practic, chiar dacă legatarul cu titlu particular nu este obligat să suporte pasivul moștenirii, totuși prin prevederile art. 1.067 se înlătură posibilitatea efectuării unor acte care ar putea prejudicia creditorii. De asemenea, în dreptul francez s-a considerat că dispozițiile Codului comercial art. L 632-I-10, privind anularea actelor cu titlu gratuit, nu sunt aplicabile în cazul moștenirilor tocmai datorită faptului că creditorii vor fi plătiți înaintea predării moștenirii⁸.

Pentru ca un act să fie calificat ca fiind fraudulos în baza art. 80 alin. (1) lit. a), atât în doctrină⁹, cât și în practica judiciară¹⁰ s-a considerat că nu este necesar ca la momentul încheierii lui terțul beneficiar să fi acționat cu rea-credință.

Așadar, în baza art. 80 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 85/2006 vor fi anulate toate actele cu titlu gratuit atât directe, cât și indirecte, precum remiterea de datorie sau renunțări la drepturi efectuate în perioada suspectă.

Art. 80 alin. (1) lit. a) prevede însă o excepție. Nu sunt considerate ca fiind frauduloase sponsorizările în scop umanitar. *Sponsorizarea*, conform art. 1 din Legea nr. 32/1994 este „actul juridic prin care două persoane convin cu privire la transferul dreptului de proprietate asupra unor bunuri materiale sau mijloace financiare pentru susținerea unei activități fără scop lucrativ desfășurată de către

⁶ N. Țândăreanu, *op. cit.*, p. 238.

⁷ N. Țândăreanu, *op. cit.*, p. 238; A. Buta, *Anularea actelor frauduloase în procedura insolvenței*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 290.

⁸ Cass. Com. 1er fevr. 2000, RJDA 2000, no 570, 24 sept. 2003, Rev. proc. coll. 2004. 386, obs. G. Banc.

⁹ St.D. Cărpănu, V. Nemeș, M.A. Hotca, *Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, comentarii pe articole*, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 283.

¹⁰ C. Ap. Constanța, S. com., dec. nr. 523 din 3 iulie 2008.

beneficiar”. Trebuie observat însă faptul că Legea nr. 85/2006 exceptează de la prevederile art. 80 alin. (1) lit. a) doar acele sponsorizări făcute în scop umanitar. În practica judiciară¹¹ s-a arătat că deși în cauză a fost realizată o sponsorizare, totuși, pentru că nu a fost făcută în scop umanitar, ci în vederea desfășurării unor activități ale unui club sportiv, s-a considerat că actul intră sub incidența prevederilor art. 80 lit. a). Dimpotrivă, în dreptul francez s-a considerat că pentru a fi anulat un act cu titlul gratuit, trebuie mai întâi să se dovedească lipsa unei contraprestații, care poate fi și indirectă. Astfel, în situația în care debitorul a finanțat în mod gratuit activități culturale sau sportive, sperând ca prin aceasta să contribuie la creșterea notorietății societății sale, în termeni de marketing, se va considera că evitarea cheltuielilor de publicitate, va constitui tocmai contraprestația cheltuielilor efectuate¹².

2. Acte dezechilibrate

Art. 80 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 85/2006 stabilește un alt caz în care actele care îndeplinesc condițiile prevăzute sunt considerate a fi făcute în dauna creditorilor. Potrivit acestui text de lege, sunt susceptibile a fi anulate „operațiuni comerciale în care prestația debitorului o depășește vădit pe cea primită, efectuată în cei 3 ani anteriori deschiderii procedurii”. Din simpla enunțare a acestui text se pot desprinde cu claritate condițiile specifice pe care actele încheiate de debitor trebuie să le îndeplinească pentru a cădea sub incidența acestui text. Astfel, în primul rând sunt avute în vedere operațiunile comerciale. Ulterior intrării în vigoare a noului Cod civil, ca urmare a încercării de a unifica prevederile de drept comercial cu cele de drept civil, aceste operațiuni vor fi considerate ca fiind încheiate între profesioniștii care exploatează o întreprindere și care se regăsesc prin cei enumerați în art. 1 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței.

O altă condiție este diferența vădită între prestația debitorului și cea pe care o primește ca urmare a încheierii actului juridic respectiv. Pentru a fi în prezența unei asemenea condiții este necesar a face mai întâi câteva precizări cu privire la actul încheiat între debitor și terț. Actul trebuie să fie cu titlu oneros. În caz contrar, actul va cădea sub incidența prevederilor art. 80 alin. (1) lit. a). Actele cu titlu oneros se subclasifică în acte comutative și aleatorii. În doctrină se susține în mod unanim¹³ că actul încheiat trebuie să fie comutativ, iar nu aleatoriu pentru a putea cădea sub incidența art. 80 alin. (1) lit. b). Potrivit art. 1.173 alin. (1) C. civ.,

¹¹ C. Ap. Cluj, S. com. și de cont. adm., dec. nr. 1742 din 9 septembrie 2008.

¹² Cass. Com. 1er fevr., 2000, RJDA 2000, no 570, 24 sept. 2003, Rev. proc. coll. 2004. 386, obs. G.Banc.

¹³ St.D. Cârpenaru, V. Nemeș, M.A. Hotca, *op. cit.*, p. 285; I. Adam, C.N. Savu, *op. cit.*, p. 501, I. Turcu, *op. cit.*, p. 149; A. Buta, *op. cit.*, p. 299; V. Pașca, *Nulitatea actelor juridice cu caracter patrimonial încheiate de debitor în stare de insolvență*, în Revista de drept comercial nr. 3/2005, Ed. Lumina Lex, București, 2005, p. 20.

„este comutativ contractul care la momentul încheierii sale existența drepturilor și obligațiilor părților este certă, iar întinderea acestora este determinată sau determinabilă”, iar alin. (2) prevede că „este aleatoriu contractul care prin natura lui sau prin voința părților oferă cel puțin uneia dintre părți șansa unui câștig și o expune totodată la riscul unei pierderi ce depinde de un eveniment viitor și nesigur”. Este deci evidentă distincția dintre cele două tipuri de contracte. În cel comutativ părțile stabilesc de la momentul încheierii contractului întinderea drepturilor și obligațiilor sale, pe când în cazul contractului aleatoriu întinderea prestațiilor este determinată de un eveniment viitor și nesigur. Astfel, contractele aleatorii nu ar putea intra sub incidența prevederilor art. 80 alin. (1) lit. b) deoarece părților nu li s-ar putea imputa intenția de a frauda interesele creditorilor.

Stabilind deci că este necesar a fi în prezența unui act cu titlu oneros, comutativ se pune problema modalității de determinare a caracterului vădit disproporționat. Pentru a putea atribui acest caracter unui contract, în practica judiciară¹⁴ s-a pornit de la valoarea reală a bunului înstrăinat. În vederea determinării valorii reale se va ține cont de indicii de inflație, de factorii economici, de situația debitorului, de interesele părților, uzura bunului înstrăinat ș.a. De asemenea, în practica judiciară¹⁵, precum și în doctrină¹⁶, s-a arătat că poate fi fraudulos actul prin care se înstrăinează un bun cu puțin timp înainte de deschiderea procedurii insolvenței sau înainte de instalarea sigură a stării de insolvență sau la un interval scurt de timp după ce a fost achiziționat. În acest ultim caz consider că soluția trebuie nuanțată în sensul că pentru a cădea sub incidența art. 80 lit. b) este necesar ca această condiție să fie coroborată cu existența unei diferențe între prețul plătit de către terț și valoarea reală a bunului.

Diferența dintre prestații trebuie să fie, așadar, vădită. Nu va fi considerată îndeplinită această condiție în cazul în care, de exemplu, părțile stabilesc un preț mai mic decât valoarea reală a bunului dacă acesta este rezultatul negocierilor dintre părți, aceștia stabilindu-și prestațiile conform intereselor lor. Totuși, diferența va fi una vădită, dacă în urma negocierilor debitorul își va asuma o prestație care în mod evident i-ar fi defavorabilă în exploatarea întreprinderii

---

¹⁴ C. Ap. București, S. a V-a com., dec. nr. 2011 din 13 decembrie 2007, în D. Lupașcu, A.T.S. Bucur, M. Condoiu, M.S. Cornea, R.M. Duță, T.G. Năstase, M. Politeanu, E. Roșu, G. Vințanu, E. Voicheaci, *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2007*, vol. I, Ed. Wolters Kluwer, București, 2009; C. Ap. Oradea, S. com. și cont. adm., dec. nr. 357/C din 5 noiembrie 2009; C. Ap. Brașov, S. com., dec. nr. 31/R din 26 iunie 2009.

¹⁵ Trib. Bihor, S. com., sent. nr. 3666 din 8 octombrie 2007; Trib. Com. Cluj, sent. nr. 127 din 6 martie 2007, în Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență din România, *op. cit.*, p. 321-323, 328-330.

¹⁶ I. Turcu, *Tratat teoretic și practic de drept comercial*, vol. II, Ed. C.H. Beck, București, 2008.

sale. Deci, va fi vădită acea diferență dintre prestații pe care în mod rezonabil niciun profesionist nu ar accepta-o. Astfel, în practica judiciară au fost întâlnite situații în care prestația cumpărătoarei era de 10 ori mai mică decât prestația debitorului¹⁷. Obligația de a dovedi această disproporție revine administratorului judiciar/lichidatorului sau comitetului creditorilor. Dovedirea faptului că prețul este sub valoarea de piață a bunului se poate realiza și prin expertize¹⁸.

De asemenea, în practica judiciară franceză au fost relevate diverse situații care au dus la anularea actelor datorită disproporției dintre prestațiile părților. Astfel, au fost anulate cesiuni de acțiuni la un preț excesiv din cauza supraevaluării titlurilor¹⁹, aporturi la capitalul unei societăți în schimbul atribuirii unui procent mic de părți sociale²⁰, a vânzării unui fond de comerț la un preț scăzut²¹.

În doctrina franceză s-a considerat că determinarea caracterului vădit disproporționat trebuie stabilit în funcție de două criterii. Astfel, se va avea în vedere un criteriu obiectiv, care fi practic o comparație matematică și economică a prestațiilor și un criteriu subiectiv în funcție de „răul suferit” de către părțile contractante²².

În dreptul anglo-saxon s-a pus de asemenea problema determinării caracterului disproporționat al prestațiilor. Astfel, în cauza *Agricultural Mortgage Corporation plc vs. Woodward and Another* s-a considerat că arendarea unui teren al debitorului de către soția acestuia este un act dezechilibrat, chiar dacă s-a convenit să se plătească o arendă anuală ce se plătea în mod obișnuit pentru arendarea terenurilor. Acest lucru s-a datorat faptului că, pe lângă drepturile stipulate în contractul de arendare, soția debitorului urma să beneficieze și de alte drepturi, derivate din arendarea acelor terenuri. În plus, s-a arătat că în cazul în care s-ar fi încercat să se obțină posesia terenurilor de către creditorii pentru a le vinde ulterior și a plăti datoriile, aceștia ar fi trebuit să îi fi plătit soției debitorului o sumă mult mai mare decât cea pe care a dat-o ea ca arendă²³.

Așadar, pentru a cădea sub incidența art. 80 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 85/2006 este necesar ca prestațiile părților să fie dezechilibrate, chiar și în cazul în care acest lucru nu reiese în mod evident în urma comparării directe a prestațiilor, ci raportat la urmările și foloasele pe care părțile ar urma să le aibă ulterior încheierii aceluia act.

¹⁷ Trib. Sălaj, S. com., sent. nr. 318 din 19 februarie 2007; Trib. Com. Cluj, sent. nr. 3666 din 8 octombrie 2007; C. Ap. Iași, S. com., dec. nr. 858 din 11 iunie 2007, în Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență din România, *op. cit.*, p. 301 și 302.

¹⁸ A. Avram, *Procedura insolvenței. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 238.

¹⁹ CA Versailles, 30 sept. 1993, Dr societates 1994, n 29, obs. Y Chaput.

²⁰ CA Grenoble, 8 avr. 2003, Dr societates 2004, n 75, note F-X. Lucas.

²¹ CA Paris, 19 mai 1992, RJDA 1993 n. 764.

²² C. Saint Alary Houin, *Droit des entreprises en difficulté*, 7e éd., Montchrestien, Lextenso Editions, Paris, 2011, p. 686-687.

²³ D. Keenan, S. Riches, *Business law*, 7th edition, Pearson Longman, London, 2005, p. 105.

Este lesne de înțeles că disproporțiile dintre prestații trebuie să fie în defavoarea debitorului, fapt subliniat de altfel atât în doctrină²⁴, cât și în practica judiciară²⁵. Având în vedere acest din urmă aspect, dovada leziunii nu va fi necesară. Potrivit art. 1.221 C. civ., *leziunea* presupune profitare de starea de nevoie, de lipsa de experiență ori de lipsa de cunoștințe a celeilalte părți, stipulând în favoarea sa o prestație considerabil mai mare decât valoarea propriei prestații. În cazul prevăzut la art. 80 alin. (1) lit. b) disproporția dintre prestații nu este datorată stării de nevoie, lipsei de experiență ori lipsei de cunoștință a debitorului, ci intenției acestuia de a frauda interesele creditorilor.

O altă condiție impusă de art. 80 alin. (1) lit. b) este ca actul să fi fost efectuat cu 3 ani anterior deschiderii procedurii. Este așadar necesar ca actul să fi fost efectuat în perioada suspectă, Legea nr. 85/2006 nestabilind însă în acest caz un termen derogatoriu de la cel general prevăzut de art. 79.

În cazul în care va fi dovedită împlinirea condițiilor prevăzute de lege, terțul cocontractant va fi obligat la restituirea bunului sau în cazul în care acesta nu îl mai are va trebui să restituie valoarea reală a acestuia. Cu privire la acest aspect, în practica judiciară²⁶ s-a subliniat că, de fapt, dobânditorul va fi obligat să aducă la masa credală diferența dintre prețul efectiv achitat și cel care ar fi trebuit să fi fost plătit raportat la valoarea reală a bunului. Se susține astfel pe bună dreptate faptul că dacă terțul dobânditor ar fi fost obligat la restituirea întregului preț ar fi inechitabil și ar constitui o îmbogățire fără justă cauză a debitorului. Deși această soluție pare a fi evidentă, este totuși util a fi adusă în discuție dat fiind că în practica judiciară au fost întâlnite și situații contrare²⁷.

II. Condiții de admisibilitate

1. Interesul

Ca pentru intentarea oricărei acțiuni, și pentru introducerea acțiunii în anulare a actelor frauduloase trebuie dovedite câteva condiții elementare: afirmarea unui drept, calitate procesuală, capacitate procesuală și interes. Deoarece primele trei condiții nu suscita prea multe discuții, va fi tratată condiția privind interesul.

Interesul, ca element necesar pentru introducerea unei acțiuni în justiție a fost definit ca fiind folosul practic urmărit de cel ce a pus în mișcare acțiunea

²⁴ I. Turcu, *op. cit.*, p. 149.

²⁵ C. Ap. Constanța, S. com., marit. și fluv., cont. adm. fisc., dec. nr. 1266/COM din 5 octombrie 2009.

²⁶ C. Ap. Pitești, S. com. și de cont. adm. și fisc., dec. nr. 353/R-COM din 3 aprilie 2009, în *Buletinul Curților de Apel* nr. 3/2009, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 35 și 36.

²⁷ Trib. Bihor, S. com., sent. nr. 127 din 6 martie 2007, în *Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență din România, op. cit.*, p. 321-323.

civilă²⁸. S-a mai subliniat faptul că interesul trebuie să fie născut și actual, legitim, personal și direct. În cazul acțiunilor în anulare a actelor debitorului insolvent s-ar putea pune problema existenței unui asemenea element având în vedere faptul că administratorul judiciar nu este cel care a suferit în mod direct un prejudiciu și nici nu a fost parte într-un raport de drept material. De asemenea, s-ar putea pune o altă problemă, și anume dacă administratorul nu acționează în propriul interes, atunci în interesul cui acționează?

Art. 5 din Legea nr. 85/2006 ne spune că administratorul judiciar și lichidatorul sunt, alături de instanțele judecătorești și de judecătorul sindic, organe care aplică această procedură. Alin. (2) al aceluiași articol prevede faptul că aceste organe au îndatorirea de a realiza în condițiile legii drepturile și obligațiile celorlalți participanți la aceste acte. Am putea deduce din această prevedere faptul că administratorul judiciar ar acționa în interesele debitorului și a creditorului, dar acest lucru ar fi absurd având în vedere faptul că administratorul, prin acțiunile prevăzute de art. 79 și 80 din Legea nr. 85/2006, urmărește să anuleze actele care au fost încheiate în fraudă creditorilor, or este clară contrarietatea de interese a acestor părți, iar acesta nu ar putea deci să le reprezinte pe amândouă.

Deși în doctrină²⁹ s-a susținut că administratorul judiciar acționează de fapt în numele debitorului realizând astfel indirect interesele creditorilor, consider că acest lucru nu este posibil deoarece administratorul urmărește anularea actelor încheiate de acesta. Contradictorialitatea dintre scopul urmărit la încheierea actelor de către debitor și natura acțiunii intentate de către administrator denotă clar imposibilitatea existenței interesului comun al acestor părți sau al reprezentării debitorului de către administrator. Mai mult, prevederile art. 18 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, deși stabilesc ca regulă reprezentarea intereselor debitorului de către administratorul judiciar sau lichidator, totuși, în alin. (2) al aceluiași articol sunt prevăzute atribuțiile administratorului special printre care și participarea „în calitate de reprezentant al debitorului, la judecarea acțiunilor prevăzute de art. 79 și 80”. Astfel, din această prevedere reiese cu claritate faptul că administratorul judiciar sau lichidatorul nu va fi cel care va reprezenta interesele debitorului, ci administratorul special. Și în practica judiciară³⁰ a fost exprimat acest punct de vedere.

O altă ipoteză ar fi aceea că administratorul judiciar susține interesele creditorilor. Această ipoteză ar putea fi susținută prin prisma faptului că actele ce se urmăresc a fi anulate sunt actele încheiate în fraudă intereselor creditorilor. Urmărindu-se anularea acestor acte am putea susține că se urmărește protejarea

---

²⁸ Trib. Bihor, S. com., sent. nr. 127 din 6 martie 2007, în *Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență din România, op. cit.*, p. 321-323.

²⁹ V. Pașca, *op. cit.*, p. 27.

³⁰ C. Ap. București, S. a IV-a com., dec. nr. 288 din 18 februarie 2010.

creditorilor. Un alt argument adus în favoarea acestei ipoteze ar putea fi faptul că administratorul judiciar fiind îndreptățit să intenteze această acțiune cu prioritate, comitetul creditorilor având acest drept numai în cazul în care acesta înțelege să nu pună în mișcare o astfel de acțiune, administratorul ar reprezenta și interesele creditorilor, nefiind necesară o dublă reprezentare a acestora.

Consider însă că nici această ipoteză nu poate fi acceptată deoarece administratorul judiciar prin intentarea acestei acțiuni urmărește să readucă în patrimoniul debitorului activul înstrăinat în mod fraudulos astfel încât să poată întocmi un eventual plan de reorganizare și să poată să își îndeplinească atribuțiile prevăzute de lege. Totodată, având în vedere dispozițiile art. 5 care prevăd calitatea de „organ care aplică procedura” a administratorului, consider că acesta nu poate acționa în interesul creditorilor care urmăresc să își realizeze creanțele, ci acționează, conform unei opinii exprimate în doctrină³¹ „ca mandatar al justiției”.

2. Termenul pentru introducerea acțiunii

Pentru a fi admisibilă, acțiunea trebuie introdusă în termenul prevăzut de lege. Astfel, conform art. 81 alin. (1) din Legea nr. 85/2006, acțiunile prevăzute de art. 79 și 80 trebuie introduse în termen de un an de la data expirării termenului pentru întocmirea raportului prevăzut de art. 20 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 85/2006, dar nu mai târziu de 16 luni de la data deschiderii procedurii. Cu privire la aceste termene s-a pus problema momentului de la care curge. Art. 81 din Legea nr. 85/2006 prevede că acest termen începe să curgă de la data expirării termenului pentru raportul prevăzut de la art. 20, adică un termen stabilit de judecătorul sindic, care nu va putea fi mai mare de 60 de zile. Cu toate acestea, pot exista situații în care debitorul să nu dorească să pună la dispoziția administratorului judiciar actele necesare întocmirii raportului. S-a considerat³² că în reglementarea acestor dispoziții legiuitorul a avut în vedere situația în care administratorul dispune de toate actele. Prin urmare, în acest caz, va fi aplicabil termenul de 16 luni. Soluția este firească având în vedere scopul legiuitorului. Ar fi total inechitabil ca după încheierea actelor care au fraudat interesele creditorilor, administratorul judiciar să nu poată introduce acțiunea tergiversând astfel întreaga procedură și prejudiciind în continuare creditorii.

S-a pus de asemenea problema naturii juridice a celor două termene. Astfel, conform unei opinii³³, termenul de un an este un termen de decădere, iar termenul de 16 luni este un termen de recomandare. Într-o altă opinie³⁴,

³¹ St.D. Cărpenaru, V. Nemeș, M.A. Hotca, *op. cit.*, p. 106.

³² C. Ap. București, S. a VI-a com., dec. nr. 568 din 4 aprilie 2007.

³³ I. Adam, C. Savu, *op. cit.*, p. 513.

³⁴ St.D. Cărpenaru, V. Nemeș, M.A. Hotca, *op. cit.*, p. 293.

termenul de un an este un termen de prescripție extinctivă. Practica judiciară³⁵ susține însă că termenul de un an este un termen de prescripție extinctivă, iar termenul de 16 luni este unul de decădere. S-a mai susținut³⁶ faptul că acțiunii în anulare îi sunt specifice aceste termene și prin urmare nu va putea fi intentată în termenul general de prescripție de 3 ani. Într-adevăr, acțiunile prevăzute de art. 79 și 80 din Legea nr. 85/2006 vor putea fi introduse strict în termenele prevăzute de această lege și prin urmare consider că în cazul în care s-ar dori introducerea unei acțiuni pentru anularea actelor debitorului în termenul general de prescripție aceasta va putea fi făcută conform prevederilor de drept comun.

În practica judiciară s-a susținut faptul că scopul pentru care au fost instituite aceste termene este acela de a asigura securitatea circuitului civil³⁷, precum și pentru a împiedica tergiversarea procedurii insolvenței³⁸. Având în vedere scopul legiuitorului, așa cum este interpretat de către doctrină și de către instanțe, precum și prevederile art. 81 din Legea nr. 85/2006, consider că termenul de un an are natura unui termen de prescripție extinctivă, iar termenul de 16 luni este un termen de decădere. Opinez că termenului de 1 an i se vor aplica prevederile Codului civil privind prescripția extinctivă (suspendare, întrerupere, repunere în termen), dar dacă administratorul judiciar nu va introduce acțiunea în termenul de 16 luni va pierde drepturile procesuale.

Prevederile art. 81 alin. (1) din Legea nr. 85/2006 sunt foarte clare cu privire la perioada de timp în care administratorul judiciar sau lichidatorul poate intenta acțiunea. Cu toate acestea, nu același lucru se poate spune despre dispozițiile art. 81 alin. (2). Astfel, alin. (2) al art. 81 prevede: „comitetul creditorilor poate introduce la judecătorul sindic o astfel de acțiune, dacă administratorul judiciar nu o face”. Conform acestor dispoziții, i se recunoaște comitetului creditorilor posibilitatea de a introduce această acțiune, însă nu se prevede termenul limită până la care aceștia pot acționa.

Conform unei opinii, termenul menționat la art. 81 se aplică pentru ipoteza introducerii acțiunii de către administratorul judiciar sau de către lichidator, nu și de către comitetul creditorilor³⁹, aceștia putând introduce acțiunea și după expirarea termenelor de un an, respectiv 16 luni⁴⁰. Conform unor altor opinii⁴¹,

---

³⁵ C. Ap. București, S. a VI-a com., dec. nr. 529/R din 30 martie 2007, în M.M. Pivniceru, C.A. Susanu, M. Susanu, *Procedura insolvenței, practică judiciară 2006-2009*, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 267 și 268; C. Ap. București, S. a VI-a com., dec. nr. 656 din 2 aprilie 2009; C. Ap. București, S. a V-a com., dec. nr. 1466 din 9 noiembrie 2009; C. Ap. Pitești, S. com. și de cont. adm. și fisc., dec. nr. 951 din 14 octombrie 2009.

³⁶ C. Ap. Oradea, S. com. și de cont. adm. și fisc., dec. nr. 180 din 15 mai 2008.

³⁷ C. Ap. București, S. a VI-a com., dec. nr. 403 din 15 martie 2007.

³⁸ C. Ap. Iași, S. com., dec. nr. 1040 din 9 iunie 2009.

³⁹ A. Avram, *op. cit.*, p. 216.

⁴⁰ *Manual de bune practice în insolvență*, București, 2006, p. 97.

⁴¹ Gh. Piperea, *Insolvența: Legea, regulile, realitatea*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2009, p. 411; E. Tănăsică, *Reorganizarea judiciară – o șansă acordată debitorului aflat în procedura generală de insolvență*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 249.

dispozițiile privind termenul de la art. 81 este aplicabil și comitetului. Consider că această din urmă opinie este cea corectă, deoarece sintagma „o astfel de acțiune” relevă intenția legiuitorului de a da posibilitatea creditorilor să introducă aceeași acțiune pe care administratorul judiciar ar fi fost îndreptățit să o introducă și deci în aceleași condiții.

O altă problemă ar fi momentul de la care se va putea considera îndeplinită condiția „dacă administratorul judiciar nu o face”. În doctrină⁴² s-a susținut că în cazul în care administratorul judiciar înțelege să nu introducă acțiunea, comitetul creditorilor o va putea face în termenul general de prescripție extinctivă de 3 ani. Consider că acest lucru nu este posibil deoarece, așa cum am arătat mai sus, această acțiune este una specială prevăzută de Legea nr. 85/2006 căreia i se vor aplica termenele speciale prevăzute. Cei care ar putea totuși să introducă o acțiune pentru a anula actele debitorului ar fi creditorii, în mod individual, dar care nu ar putea să își valorifice drepturile în baza prevederilor legii privind insolvența, ci conform dispozițiilor dreptului comun. Conform unei alte opinii⁴³, termenele prevăzute de alin. (1) al art. 81 din Legea nr. 85/2006 au de fapt destinații diferite. Astfel, se consideră că termenul de 1 an, care conform acestei opinii este de decădere, îi este „adresat” administratorului judiciar, iar dacă acesta nu introduce acțiunea, comitetul creditorilor o va putea face doar după expirarea acestui termen. Astfel, comitetul creditorilor va putea acționa, dar doar în termenul rămas până la expirarea celor 16 luni, adică în 4 luni de la data decăderii administratorului judiciar din dreptul de a intenta această acțiune. Această soluție consider că nu poate fi acceptată, deoarece legiuitorul a prevăzut că „acțiunea [...] poate fi introdusă de administratorul judiciar/lichidatorul [...] nu mai târziu de 16 luni de la data deschiderii procedurii”. Astfel, este clar faptul că și administratorul judiciar poate să introducă acțiunea în 16 luni de la data deschiderii procedurii.

De asemenea, consider că din textul prevăzut de art. 81 nu reiese faptul că pentru a putea intenta această acțiune, comitetul creditorilor va trebui să aștepte ca administratorul judiciar să rămână în pasivitate timp de 1 an. Conform legii, comitetul creditorilor va putea introduce o astfel de acțiune dacă „administratorul judiciar nu o face”, dar administratorul o poate face până cel târziu la împlinirea celor 16 luni prevăzute de lege. Prin urmare, consider că nici această opinie doctrinară nu rezolvă această problemă. Conform unei alte opinii, comitetul creditorilor poate să introducă acțiunea și după expirarea termenelor

---

⁴² St.D. Cărpenaru, V. Nemeș, M.A. Hotca, *op. cit.*, p. 294.

⁴³ I. Adam, C. Savu, *op. cit.*, p. 514.

prevăzute de art. 79, deoarece numai la acel moment se va putea face dovada pasivității administratorului judiciar sau lichidatorului⁴⁴.

În practica judiciară⁴⁵ s-a considerat că termenul de 16 luni este cel în care comitetul creditorilor poate introduce acțiunea, opinie exprimată și în doctrină⁴⁶. Soluția trebuie însă nuanțată. Astfel, consider că deoarece legea nu distinge, comitetul creditorilor va putea introduce „o astfel de acțiune” în aceleași condiții și în aceleași termene în care poate și administratorul judiciar să le introducă, cu condiția, bineînțeles, ca acesta să nu fi intentat acțiunea la momentul în care comitetul o va face. Deci, comitetul creditorilor va putea introduce acțiunea în termen de 1 an de la data expirării termenului stabilit pentru întocmirea raportului prevăzut la art. 20, dar nu mai târziu de 16 luni de la data deschiderii procedurii. Totuși, în această situație s-ar putea ridica o altă problemă. Ce se întâmplă dacă administratorul judiciar introduce acțiunea după ce comitetul o introdusese deja? Conform unei opinii⁴⁷, acțiunea comitetului creditorilor se va stinge, fiind lipsită de interes, deoarece aceasta are caracter subsidiar. Conform unei alte opinii, se consideră⁴⁸ că posibilitatea introducerii acțiunii de către comitetul creditorilor ar trebui să fie condiționată de proba prealabilă a riscului pierderii termenului și a refuzului expres sau implicit al administratorului sau al lichidatorului de a introduce acțiunea. Conform acestei opinii, inactivitatea ar putea fi dedusă în cazul în care, spre exemplu, a fost pusă în discuție în ședințele comitetului, dar acesta a refuzat sau a omis introducerea acțiunii. Cu toate acestea, soluția s-ar putea să nu fie cea care să ducă la rezolvarea acestei probleme, având în vedere faptul că administratorul nu este obligat (neexistând niciun text de lege în acest sens) să își exprime un refuz neîndoielnic care să-l facă să decadă din dreptul de a introduce această acțiune, iar în cazul unui așa zis „refuz implicit”, acesta din nou nu-l împiedică pe administrator să introducă ulterior acțiunea, atâta timp cât încă se mai află în termenul stabilit de lege.

Așadar, consider că, în rezolvarea acestei probleme ar trebui în primul rând să se verifice dacă administratorul a exercitat acțiunea în termenul prevăzut de lege. Apoi, instanța, chiar dacă verificând și stabilind faptul că acțiunea intentată de comitetul creditorilor, cât și acțiunea intentată de administratorul judiciar au același obiect, nu o va putea respinge pe cea a creditorilor. Consider că acțiunea intentată de comitetul creditorilor nu s-ar putea stinge, pe motivul că în această situație creditorii ar fi lipsiți de interes, acțiunea lor fiind subsidiară, deoarece, așa cum am arătat mai sus administratorul judiciar nu susține interesele

⁴⁴ M. Moceanu, *Insolvența comercială*, Ed. Tribuna Economică, București, 2007, p. 188.

⁴⁵ C. Ap. Ploiești, S. com. și de cont. adm. și fisc., dec. nr. 930 din 11 iunie 2009.

⁴⁶ I. Turcu, S. Szabo, *Procedura colectivă... în colectiv restrâns. Paradoxuri și capcane în procedura insolvenței*, în Revista de drept comercial nr. 3/2007, Ed. Lumina Lex, București, 2007.

⁴⁷ St.D. Cârpenaru, V. Nemeș, M.A. Hotca, *op. cit.*, p. 294.

⁴⁸ Gh. Piperea, *op. cit.*, p. 411.

creditorilor. Prin urmare, acționând în instanță, creditorii, prin intermediul comitetului, urmăresc anularea actelor frauduloase pentru a putea mări masa credală și, astfel, pentru a-și putea valorifica creanțele. Este adevărat că acțiunea acestora este subsidiară, dar dacă administratorul judiciar rămâne în pasivitate după îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 20, nimic nu împiedică creditorii să acționeze în instanță, iar dacă după ce aceștia au procedat astfel, administratorul dorește să intenteze și el această acțiune (deoarece nimic nu-l împiedică să acționeze astfel), consider că în acest caz dacă acțiunea comitetului s-ar stinge, acesta ar fi practic sancționat pentru pasivitatea administratorului, ceea ce ar fi total inechitabil.

Consider că, pentru a se evita astfel de situații, ar fi util ca legiuitorul să prevadă un termen de decădere în intervalul căruia administratorul judiciar să poată introduce acțiunea, la împlinirea căruia să înceapă să curgă un alt termen în care comitetul creditorilor să aibă dreptul exclusiv de a promova această acțiune⁴⁹.

Concluzii

Acțiunea în anulare a actelor frauduloase reprezintă un instrument util pentru a înlătura efectele negative ale actelor debitorului încheiate pentru a fraudă interesele creditorilor.

Prevederile legale dedicate acestei acțiuni sunt însă lacunare, fapt care conduce la interpretări și la nașterea unor piedici în calea exercitării acestei acțiuni. Cele prezentate anterior reprezintă doar câteva din multiplele discuții la care a dat naștere reglementarea cuprinsă în art. 79-80 din Legea nr. 85/2006, în perspectiva unei eventuale reforme legislative.

---

⁴⁹ Proiectul privind Codul de insolvență nu cuprinde referiri cu privire la determinarea momentului începerii curgerii termenului în care se poate introduce acțiunea. De asemenea, este preluată aceeași exprimare defectuoasă potrivit căreia comitetul creditorilor poate introduce acțiunea în cazul în care administratorul judiciar nu o va face, fără a determina momentul de la care va curge termenul pentru introducerea acțiunii pentru comitet, momentul în care se poate determina că administratorul judiciar/lichidatorul nu va introduce acțiunea etc.